

तत्काल प्रकाशनको लागि: फेब्रुअरी १०, २०१७

सञ्चारकर्मीहरूका लागि सम्पर्क व्यक्ति

कोलेट रोज, गुडमाकर इन्स्टिट्यूट
ईमेल: crose@guttmacher.org

प्रभाकर श्रेष्ठ, कृपा
फोन: +९७७-१-५५४६४८७
ईमेल: prabhakar@crehpa.org.np

नेपालमा अनिच्छित गर्भ र गर्भपतन सम्बन्धी गरिएको प्रथम राष्ट्रियस्तरको अध्ययनको नतिजा सार्वजनिकरण

गर्भपतनलाई कानुनी मान्यता दिई सेवाको पहुँच अभिवृद्धि गर्न पहलहरू भई रहेतापनि धेरै महिलाहरूले अबै लुकीछिपि रूपमा असुरक्षित तथा गैरकानुनी गर्भपतन गर्ने गरेका छन् ।

नेपालमा पहिलो पटक गरिएको अनिच्छित गर्भ र गर्भपतन सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरको अध्ययनले गर्भपतनले कानुनी मान्यता पाए तापनि धेरै महिलाहरूले गर्भपतनको लागि सरकारबाट स्वीकृति वा तालिम नलिएका व्यक्तिहरूबाट असुरक्षित गर्भपतन गराउने गरेको पाइएको छ । वातावरण स्वास्थ्य र जनसंख्या कार्यक्रम अनुसन्धान केन्द्र (कृपा) र अमेरिकास्थित गुडमाकर इन्स्टिट्यूट नामक संस्थाहरूले संयुक्त रूपमा “नेपालमा अनिच्छित गर्भ र गर्भपतनको स्थिति” को बारेमा गरेको एक राष्ट्रियस्तरको अध्ययनले नेपालमा वार्षिक करिब ३२३,००० गर्भपतन हुने गरेको देखिएको छ । गर्भपतनको यो संख्या प्रति १,००० प्रजनन उमेरका (१५ देखि ४९ वर्षका) महिलाहरूमा ४२ जनाका दरले हुन आउँछ । यस्ता गर्भपतनहरू मध्ये केवल ४२% मात्र गर्भपतनका लागि सरकारले कानुनी मान्यता दिएका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा हुने गरेको पाइएको छ ।

यस अध्ययनले नेपालमा सन् २०१४ मा आधाजसो गर्भ, अनिच्छित भएको र विकास क्षेत्र अनुसार फरक फरक रहेको देखाएको छ । जस अनुसार सबै भन्दा थोरै ३४% अनिच्छित गर्भ सुदूर-पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा र सबैभन्दा बढि ५९% मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा भएको देखाएको छ । यस्तै गर्भपतनको दर पनि विकास क्षेत्र अनुसार फरक फरक रहेको अध्ययनले देखाएको छ, जसमा सबैभन्दा कम सुदूर पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा (प्रति १,००० प्रजनन उमेरका १५ देखि ४९ वर्षको महिलामा २१ गर्भपतन) र मध्य-पश्चिमाञ्चल विकास क्षेत्रमा (प्रति १,००० प्रजनन उमेरका १५ देखि ४९ वर्षको महिलामा २७ गर्भपतन) थियो भने सबैभन्दा बढि मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा (प्रति १,००० प्रजनन उमेरका १५ देखि ४९ वर्षको महिलामा ५९ गर्भपतन) हुने गरेको पाइएको छ । नेपालमा कुल गर्भहरू मध्ये ३१% र अनिच्छित गर्भहरू मध्ये ६२% गर्भपतन हुने गरेको पाइएको छ ।

कृपाका सह-निर्देशक तथा यस अध्ययनका प्रमुख अनुसन्धानकर्ता डा.महेश पुरीले भन्नु भयो “यद्यपि सुरक्षित तथा कानुनी रूपमा गरिने गर्भपतन सेवाको विस्तारमा हामीले उल्लेख्य प्रगति गरेका छौं, यस सेवामा सबै महिलाहरूको सहज पहुँच प्रत्याभूत गर्न अब धेरै प्रयासहरू गर्नुपर्ने हाम्रो अध्ययनको नतिजाले देखाएको छ ।” उहाँले भन्नुभयो “महिलाहरूलाई अहिले पनि गर्भपतन सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था र सेवाको बारेमा जानकारी नहुनु, सबैका लागि सहज तथा पहुँच योग्य सेवा हुन नसक्नु, सेवा शुल्क महँगो हुनु एवम् गर्भपतन प्रतिको समाजको नकारात्मक धारणा तथा गर्भपतन गर्ने महिलाहरूमाथि लाग्ने लान्छना आदिका कारणले महिलाहरूले सुरक्षित गर्भपतन सेवा लिन सकिरहेका छैनन् ।”

असुरक्षित तथा गैरकानुनी गर्भपतनलाई अबै रोकन नसकेपनि सन् २००२ मा गर्भपतनले कानुनले मान्यता पाएपछि नेपालको मातृमृत्यु दरमा भने उल्लेखनिय कमि आएको छ । सन् १९९५ मा प्रति १००,००० जिवित जन्ममा मातृमृत्यु दर ५८० रहेकोमा सन् २०१३ मा आईपुग्दा यो दर १९० मा भरेको छ । यस्तै गर्भपतनले कानुनी रूपमा वैधता पाएपछि गर्भपतन पछि हुने गम्भिर प्रकृतिका समस्याहरूमा पनि उल्लेख्य रूपमा कमि आएको छ ।

नेपालको अनिच्छित गर्भको दर धेरै हुनुमा परिवार नियोजनका साधनहरूको उच्च अपरिपूर्य माग रहेको तर्फ संकेत गर्दै गुडमाकर इन्स्टिच्यूटका अन्तरराष्ट्रिय अनुसन्धानका निर्देशक डा. अकिनरिनोला बान्कोलले भन्नु भयो “धेरैजसो गर्भपतनको मुख्य जड नै अनिच्छित गर्भ हो । गुणस्तरिय परिवार नियोजन सेवा संगसगै परामर्श सेवा तथा सबै प्रकारका साधनहरूको पहुँचमा सुधार गर्नु नै अनिच्छित गर्भ र गर्भपतनको दर घटाउने एउटा प्रमुख उपाय हो ।”

विभिन्न कारणहरूले गर्दा मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा अनिच्छित गर्भ र गर्भपतनको दर उच्च रहेको हुन सक्छ । मध्यमाञ्चल विकास क्षेत्रमा देशको राजधानी काठमाण्डौ सहित धेरै शहरी क्षेत्र समेत पर्नु, अन्य विकास क्षेत्रका दम्पतिहरूको तुलनामा यस क्षेत्रका दम्पतिहरूमा सानो परिवारको चाहना बढी हुनु, ढिला विवाह गर्ने प्रचलन हुनु र विवाह पूर्व नै यौन सम्बन्ध रहनु जस्ता कारणले अनिच्छित गर्भ रहने सम्भावना उच्च भई गर्भपतन गर्नेको संख्या बढि भएको हुन सक्छ । यस्तै यो क्षेत्रमा गर्भपतन सेवा प्रदायकहरूको संख्या धेरै हुनु, अन्य छिमेकी जिल्लाहरूका महिलाहरूले पनि मध्यमाञ्चल क्षेत्रमा नै आएर गर्भपतन सेवा लिन सक्ने आदि कारणहरूले पनि धेरै देखिएको हुन सक्दछ ।

असुरक्षित गर्भपतन न्यूनिकरणका लागि यस अध्ययनमा संलग्न अनुसन्धानकर्ताहरूले उच्च गुणस्तरिय परिवार नियोजन सेवाको विस्तार गर्नु पर्ने, विशेषगरि निशुल्क एवम् सर्वसुलभ सुरक्षित गर्भपतन सेवाको पहुँच ग्रामिण क्षेत्रमा बढाउनु पर्ने र गर्भपतन सम्बन्धी कानुनी व्यवस्था एवम् सुरक्षित गर्भपतन सेवाको बारेमा व्यापक सूचना तथा सन्देशहरू संप्रेषण गर्नु पर्ने सुझाव दिएका छन् ।

यो अध्ययनको बारेमा थप जानकारीहरू, डा. महेश पुरी तथा अन्य लेखकहरूले लेख्नु भएको "Abortion Incidence and Unintended Pregnancy in Nepal," नामक लेख *International Perspectives on Sexual and Reproductive Health* भन्ने जर्नलमा अनलाइन उपलब्ध छ ।

यो अध्ययन डच सरकारको परराष्ट्र मन्त्रालय, नर्वे सरकारको विकास सहयोग एजेन्सी र बेलायत सरकारको आर्थिक अनुदानमा सम्पन्न गरिएको थियो । यस प्रस विज्ञप्तीमा उल्लेख भएका तथ्य तथा विचारहरू अनुसन्धाकर्ताहरूको निजी विचार हुन् जुन दाताहरूको औपचारिक नीतिसँग मेल नखान सक्दछ ।